

**DIREKTIVA 2005/89/EC EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVETA
od 18. januara 2006.
vezano za mere obezbeđivanja sigurnosti snabdevanja električne energije i
investicija u infrastrukturu**

EVROPSKI PARLAMENT I VEĆE EVROPSKE UNIJE,

U skladu sa Sporazumom o formiranju evropske zajednice, a posebno u skladu sa Članom 95,

u skladu sa predlogom Komisije,

u skladu sa mišljenjem Evropskog ekonomskog i društvenog komiteta¹,

nakon konsultacija sa Komisijama regiona,

postupajući u skladu sa procedurama navedenim u Članu 251 Sporazuma²,

s obzirom na činjenicu da:

- 1) Direktiva 2003/54/EC Evropskog Parlamenta i Saveta od 26. juna 2003. vezana za zajednička pravila za unutrašnje tržište električne energije³, je značajno doprinela stvaranju unutrašnjeg tržišta za električnu energiju. Garancija visoke sigurnosti snabdevanja električne energije je ključni cilj za uspešno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta kao i da Direktiva daje zemljama članicama mogućnost da se elektroprivrednim kompanijama nametne obaveza po pitanju javnog snabdevanja, *inter alia*, vezano za sigurnost snabdevanja. Ove obaveze po pitanju javnog snabdevanja treba da budu definisane što je tačnije i preciznije moguće i ne treba da rezultiraju stvaranjem proizvodnih kapaciteta većih od potrebnih za sprečavanje neopravdanih prekida u distribuciji električne energije krajnjim potrošačima.
- 2) Potražnja za električnom energijom se najčešće prognozira na srednjoročnom planu i sačinjava na osnovu scenarija koje priprema

¹ Službeni Glasnik Komisije 120, 20.5.2005, p.119

² Mišljenje Evropskog Parlamenta od 5. jula 2005 (još uvek nije objavljen u Službenom Glasniku) i Odluke Saveta od 1. decembra 2005.

³ Službeni Glasnik 176, 15.7.2003, p.37 Direktive dopunjene Direktivom Saveta 2004/85/EC (OJ L 236, 7.7.2004, p.10)

operator prenosnog sistema ili neka druga organizacija na zahtev zemalja članica.

- 3) Konkurentno, jedinstveno tržište električne energije EU zahteva transparentnu i nediskriminatornu politiku sigurnosti snabdevanja kompatibilnu sa zahtevima takvog tržišta. Odsustvo takve politike u pojedinačnim zemljama članicama ili značajne razlike između zemalja članica dovele bi do poremećaja u konkurenciji. Jasno definisane uloge i obaveze nadležnih autoriteta, kao i samih zemalja članica i svih učesnika na tržištu su stoga od ključnog značaja za očuvanje sigurnosti snabdevanja električne energije i odgovarajuće funkcionisanje unutrašnjeg tržišta i, u isto vreme, treba da onemoguće stvaranje prepreka za nove učesnike na tržištu, kao što su kompanije za proizvodnju ili snabdevanje električne energije u zemljama članicama koje su skoro počele sa svojim aktivnostima u zemljama članicama, i pomognu da se izbegne stvaranje poremećaja na unutrašnjem tržištu električne energije, uključujući kompanije sa malim udelom na tržištu, kao proizvodne kompanije ili snabdevače sa veoma malim udelom u relevantnom tržištu Zajednice.
- 4) Odluka Br 1229/2003/EC Evropskog Parlamenta i Saveta¹, postavlja niz smernica za politiku Zajednice na transevropskoj energetskej mreži. Regulativa (EC) Br 1228/2003 Evropskog Parlamenta i Saveta od 26. juna 2003. o uslovima za pristup mreži za prekogranični promet električne energije² postavlja, *inter alia*, opšte principe i detaljna pravila vezana za upravljanje zagušenjem u mreži.
- 5) Kada se promoviše električna energija iz obnovljivih izvora, neophodno je obezbediti raspoloživost povezanih rezervnih kapaciteta, tamo gde je tehnički moguće, kako bi se održala pouzdanost i sigurnost mreže.
- 6) Kako bi se ispoštovali zahtevi Zajednice vezani za pitanja zaštite životne okoline i kako bi se smanjila zavisnot od uvoza, neophodno je uzeti u obzir dugoročne efekte rasta potrošnje električne energije.
- 7) Saradnja između nacionalnih operatora prenosnog sistema po pitanjima vezanim za sigurnost mreže uključujući i definiciju prenosnog kapaciteta, odredbe vezane za pružanje informacija i modeliranje mreže su od vitalnog značaja za razvoj unutrašnjeg tržišta koje dobro funkcioniše i koje se može dalje unapređivati. Nedostatak koordinacije vezan za sigurnost mreže je štetan po razvoj podjednakih uslova za konkurenciju.
- 8) Osnovna namera relevantnih tehničkih pravila i preporuka, poput onih sadržanih u Pravilniku za upravljanje Zajednice za koordinaciju prenosa

¹ Službeni Glasnik 176, 15.7.2003, p.11

² Službeni Glasnik 176, 15.7.2003, p.1. Regulativa dopunjena Regulativom Saveta (EC) No 1223/2004 (OJ L 233,2.7.2004, p.3)

električne energije (UCTE), slična pravila i preporuke razvio je Nordel, Pravilnik o radu mreže baltičkih zemalja i pravila sačinjena za Veliku Britaniju i irski sistem, je da se obezbedi podrška tehničkom upravljanju interkonektivnom mrežom i da se time doprinese zadovoljenju potreba za kontinuiranim upravljanjem mrežom u slučaju poremećaja sistema na jednoj ili više tačaka u mreži i da se minimiziraju troškovi vezani za ublažavanje takvih poremećaja u snabdevanju.

- 9) Od operatora prenosnog i distributivnog sistema treba zahtevati da krajnjim potrošačima pružaju usluge visokog kvaliteta u pogledu frekvencije i trajanja prekida.
- 10) Mere koje se mogu koristiti da se obezbedi očuvanje odgovarajućeg nivoa rezervnih proizvodnih kapaciteta treba da budu zasnovane na tržišnim i nediskriminatornim principima i mogu da uključe mere poput ugovornih garancija i aranžmana, opcije ili obaveze po pitanju kapaciteta. Ove mere mogu biti dopunjene nekim drugim nediskriminatornim instrumentima kao plaćanje kapaciteta.
- 11) Kako bi se obezbedila raspoloživost informacija, zemlje članice treba da objave mere koje se preduzimaju da se održi balans između potrošnje i potražnje između stvarnih i potencijalnih investitora u proizvodnji i među potrošačima električne energije.
- 12) Bez predrasuda na Član 86, 87 i 88 Sporazuma, važno je da zemlje članice postave nedvosmisleni, odgovarajući i stabilni okvir koji će pomoći sigurno snabdevanje električne energije i olakšati investicije u proizvodne kapacitete i tehnike upravljanja potrošnjom. Takođe je bitno da se preduzmu odgovarajuće mere da se osigura da regulatorni okvir ohrabruje investiranje u novu prenosnu interkonekciju, naročito između zemalja članica.
- 13) Evropski Savet u Barseloni se 15. i 16. marta 2002. složio oko nivoa interkonekcije između zemalja članica. Nizak nivo interkonekcije između zemalja članica ima efekat fragmentiranja tržišta i predstavlja prepreku razvoju konkurencije. Postojanje odgovarajućeg fizičkog prenosnog interkonektivnog kapaciteta, bilo da je prekogranični ili ne, je ključni ali ne i dovoljan uslov da konkurencija bude potpuno efektivna. U interesu krajnjeg potrošača, odnos između potencijalnih dobiti novih projekata za interkonekciju i troškova takvih projekata treba da budu odgovarajuće izbalansirani.
- 14) Bitno je odrediti maksimum raspoloživog prenosnog kapaciteta a da se ne naruše zahtevi za bezbednim upravljanjem mrežom, ali je isto tako bitno obezbediti punu transparentnost procedura za obračun i raspodelu kapaciteta u prenosnom sistemu. Na taj način, postojeći kapaciteti se

moгу bolje iskoristiti, i tržištu neće biti upućivani lažni signali vezani za nedostatak energije, i može se omogućiti stvaranje potpuno konkurentnog tržišta kako je i predviđeno Direktivom 2003/54/EC.

- 15) Operatorima prenosnog i distributivnog sistema treba odgovarajuć i stabilan regulatorni okvir za investicije i za održavanje i obnavljanje mreža.
- 16) Po Članu 4 Direktive 2003/54/EC od zemalja članica se zahteva da prate i podnose izveštaje vezane za sigurnost snabdevanja električnom energijom. Ovaj izveštaj treba da pokrije relevantne kratko-, srednjo-, i dugoročne faktore vezane za sigurnost snabdevanja uključujući nameru operatora prenosnog sistema da investiraju u mrežu. U sastavljanju ovih izveštaja, očekuje se da zemlje članice koriste informacije i procene koje su već operatori prenosnih sistema prikupili, bilo pojedinačno, bilo zajednički, pa i na evropskom nivou.
- 17) Zemlje članice treba da obezbede efektivnu implementaciju ove Direktive.
- 18) S obzirom da zemlje članice ne mogu u potpunosti da obezbede ciljeve predložene aktivnosti, uglavnom sigurnost snabdevanja električnom energijom zasnovana na fer konkurenciji i stvaranju potpuno operativnog unutrašnjeg tržišta električne energije, i, stoga, u smislu razmere i efekata aktivnosti, ciljevi mogu biti bolje ostvareni na nivou Zajednice, ta Zajednica može da usvoji mere, u skladu sa principima subsidijarnosti kao navedenim u Članu 5 Sporazuma. U skladu sa principima proporcionalnosti, kako je navedeno u Članu, ova Direktiva ne ide dalje od toga da uradi ono što je potrebno da se ispune ovi ciljevi,

USVAJA SE OVA DIREKTIVA:

Član 1

Obim

1. Ova Direktiva ustanovljava mere koje za cilj imaju očuvanje sigurnosti snabdevanja električne energije kako bi se obezbedilo funkcionisanje unutrašnjeg tržišta za električnu energiju i da se obezbedi:
 - a) odgovarajući nivo proizvodnih kapaciteta
 - b) odgovarajući balans između snabdevanja i potrošnje;

i

- c) odgovarajući nivo interkonekcije između zemalja članica za razvoj unutrašnjeg tržišta.
2. Ustanovljava okvir u okviru koga zemlje članice treba da definišu transparentnu, stabilnu i nediskriminatornu politiku vezanu za sigurnost snabdevanja električne energije kompatibilno sa zahtevima konkurentnog unutrašnjeg tržišta električne energije.

Član 2

Definicije

Za potrebe ove Direktive, primenjivaće se definicije sadržane u Članu 2 Direktive 2003/54/EC. Pored tih, primenjivaće se i sledeće definicije:

- a) „Regulatorna vlast“ odnosi se na regulatorne vlasti u zemljama članicama, kako je navedeno u skladu sa Članom 23 Direktive 2003/54/EC;
- b) „Sigurnost snabdevanja električne energije“ znači sposobnost elektroenergetskog sistema da snabdeva krajnje potrošače, kako je i propisano ovom Direktivom;
- c) „Sigurnost funkcionisanja mreže“ znači kontinuirano upravljanje prenosnom i, gde je to odgovarajuće, distributivnom mrežom pod predvidivim okolnostima;
- d) „Balans između snabdevanja i potražnje“ znači zadovoljenje predviđene potražnje potrošača za električnom energijom bez potrebe da se nameću mere za smanjenje potrošnje.

Član 3

Opšte odredbe

1. Zemlje članice će obezbediti visok nivo sigurnosti snabdevanja električne energije preduzimajući neophodne mere da pomognu stabilnu klimu za investicije i definišući uloge i odgovornosti nadležnih autoriteta, uključujući regulatorne vlasti gde je relevantno, i svih relevantnih učesnika na tržištu i objavljujući informacije vezane za sve pomenuto.
2. Pri implementaciji mera koje se navode u paragrafu 1, zemlje članice će uzeti u obzir:

- a) značaj obezbeđivanja kontinuiteta snabdevanja električne energije;
- b) značaj transparentnog i stabilnog regulatornog okvira;
- c) unutrašnje tržište i mogućnost prekogranične saradnje vezane za sigurnost snabdevanja;
- d) potreba za redovnim održavanjem i, tamo gde je potrebno, rehabilitaciju prenosne i distributivne mreže kako bi se održale performanse mreže;
- e) važnost obezbeđivanja odgovarajuće implementacije Direktive 2001/77/EC Evropskog Parlamenta i Saveta od 25. septembra 2001. vezane za promovisanje električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora na unutrašnjem tržištu električne energije¹ i Direktive 2004/8/EC Evropskog Parlamenta i Saveta od 11. februara 2004. vezane za promovisanje kogeneracije zasnovane na potrošnji toplotne energije na unutrašnjem tržištu električne energije², do stepena dokle su njihove odredbe vezane za sigurnost snabdevanja električne energije;
- f) potreba da se obezbedi dovoljno rezervnih prenosnih i proizvodnih kapaciteta za stabilno funkcionisanje;
- i
- g) značaj podsticaja za ustanovljavanje tržišta na veliko za tečne energente.

3. Pri implementaciji mera na koje se odnosi paragraf 1, zemlje članice takođe mogu uzeti u obzir:

- a) nivo raznovrsnosti u proizvodnji električne energije na nacionalnom ili relevantnom regionalnom nivou;
- b) značaj smanjenja dugoročnih efekata vezanih za porast potrošnje električne energije;
- c) značaj podsticanja energetske efikasnosti i usvajanja novih tehnologija, naročito tehnologija za upravljanje opterećenjem, tehnologija za obnovljive izvore i distribuiranu proizvodnju;

¹ Službeni Glasnik - OJ L 283, 27.10.2001, p.33. Direktive dopunjene Zakonom o pridruživanju iz 2003.

² Službeni Glasnik - OJ L 52, 21.2.2004,p.50

i

d) značaj uklanjanja administrativnih barijera za ulaganja u infrastrukturu i proizvodne kapacitete.

4. Zemlje članice će se pobrinuti da sve mere usvojene u skladu sa Direktivom budu nediskriminatorne i ne opterećuju nerazumno učesnike na tržištu, uključujući učesnike i kompanije sa malim udelom na tržištu. Zemlje članice će takođe uzeti u obzir, pre usvajanja, uticaj tih mera na troškove električne energije koje plaćaju krajnji korisnici.

5. U obezbeđivanju odgovarajućeg nivoa interkonekcije između zemalja članica, kako je navedeno u Članu 1 (1) (c), posebna pažnja biće posvećena:

a) specifičnom geografskom položaju svake od zemlja članica;

b) održanju razumnog balansa između troškova izgradnje novih interkonektora i koristi za krajnje potrošače;

i

c) obezbeđivanju da se postojeći interkonektori koriste što je efikasnije moguće.

Član 4

Sigurnost funkcionisanja mreže

1. a) Zemlje članice ili nadležni autoriteti će se pobrinuti da operatori prenosnih sistema postave minimum pravila i obaveza vezanih za sigurnost funkcionisanja mreže.

Pre postavljanja takvih pravila i obaveza, konsultovaće se sa relevantnim učesnicima u zemljama sa kojima postoji interkonekcija;

b) bez obzira na prvi podparagraf tačke (a), zemlje članice mogu da zahtevaju od operatora prenosnih sistema da podnesu takva pravila i obaveza nadležnim autoritetima na odobrenje;

c) zemlje članice će se pobrinuti da operatori prenosnih i, tamo gde je primereno, distributivnih sistema ispoštuju minimum pravila i obaveza vezanih za sigurnost funkcionisanja mreže;

d) Zemlje članice će zahtevati od operatora prenosnih sistema da održe odgovarajući nivo sigurnosti funkcionisanja mreže.

U tom smislu, operatori prenosnih sistema će održati odgovarajući tehnički nivo rezervi prenosnih kapaciteta za sigurnost funkcionisanja mreže i saradivati sa onim operatorima prenosnih sistema sa čijim zemljama postoji interkonekcija.

Nivo predvidivih okolnosti u okviru kojih će sigurnost biti održana definisan je u pravilima za sigurnost funkcionisanja mreže;

e) Zemlje članice će se posebno pobrinuti da interkonektovani prenosni i, tamo gde je primereno, distributivni operatori sistema razmenjuju informacije vezane za rad mreža redovno i na efektivan način a u skladu sa minimumom zahteva o funkcionisanju mreže. Isti zahtevi će se, tamo gde je primereno, primeniti na operatore prenosnih i distributivnih sistema koji su interkonektovani sa operatorima sistema izvan Zajednice.

2. Zemlje članice ili nadležni autoriteti će se pobrinuti da prenosni i, tamo gde je primereno, distributivni operatori sistema postave ciljeve i zadovolje kvalitet snabdevanja i sigurnost rada mreže. Ove ciljeve treba da odobre zemlje članice ili nadležni autoriteti i oni će i pratiti njihovu implementaciju. Oni će biti objektivni, transparentni, nediskriminatorni i biće objavljeni.
3. Pri preduzimanju mera na koje se odnosi Član 24 Direktive 2003/54/EC i Član 6 Regulative (EC) Br 1228/2003, zemlje članice neće vršiti diskriminaciju između prekograničnih i ugovora na nacionalnom nivou.
4. Zemlje članice će obezbediti da prekid u snabdevanju u hitnim situacijama bude zasnovan na predefinisanim kriterijumima koji su vezani za upravljanje debalansima od strane operatora prenosnih sistema. Bilo koje mere vezane za zaštitu sistema biće preduzete nakon konsultacija sa relevantnim operatorima prenosnih sistema, poštujući relevantne bilateralne sporazume, uključujući sporazume vezane za razmenu informacija

Član 5

Održanje balansa između snabdevanja i potrošnje

1. Zemlje članice će preduzeti odgovarajuće mere da održe balans između potražnje za električnom energijom i raspoloživosti proizvodnih kapaciteta.

Zemlje članice će naročito:

- a) bez predrasuda u odnosu na posebne zahteve malih izolovanih sistema, ohrabriti ustanovljavanje okvira za tržište ne veliko koje šalje odgovarajuće signale po pitanju cena za proizvodnju i potrošnju.
 - b) zahtevati od operatora prenosnih sistema da obezbede odgovarajući nivo rezervnih proizvodnih kapaciteta za potrebe balansiranja i/ili usvojiti mere ekvivalentne onima na tržištu.
2. Bez predrasuda na Član 87 i 88 Sporazuma, zemlje članice mogu takođe da preduzmu dodatne mere, uključujući, ali ne samo njih, sledeće:
 - a) odredbe koje podstiču izgradnju novih proizvodnih kapaciteta i ulazak novih proizvodnih kompanija na tržište;
 - b) uklanjanje barijera koje sprečavaju korišćenje neprekidnih ugovora;
 - c) uklanjanje barijera koje sprečavaju zaključivanje ugovora različitog trajanja kako za proizvođače tako i za potrošače;
 - d) podsticaj usvajanja tehnologija za upravljanje potrošnjom u realnom vremenu, poput modernih sistema za merenje;
 - e) podsticaj mera za štednju energije;
 - f) tenderske procedure ili procedure koje su ekvivalentne u smislu transparentnosti i nediskriminacije u skladu sa Članom 7(1) Direktive 2003/54/EC.
 3. Zemlje članice će objaviti mere koje treba da se preduzmu u skladu sa ovim Članom i obezbediće da ove mere što je šire moguće budu rasprostranjene.

Član 6

Investicije u mrežu

1. Zemlje članice će uspostaviti regulatorni okvir koji:
 - a) pruža signale za investicije kako za operatore prenosnih tako i za operatore distributivnih sistema da razvijaju svoje mreže kako bi zadovoljili predviđenu potražnju na tržištu;
 - i
 - b) pomaže održavanje, a tamo gde je potrebno, obnavljanje mreža.
2. Bez predrasuda na Regulativu (EC) No 1228/2003, zemlje članice mogu dozvoliti trgovcima investicije u interkonekciju.

Zemlje članice će se pobrinuti da se odluke o investicijama u interkonekciju donesu u tesnoj saradnji između relevantnih operatora prenosnih sistema.

Član 7

Podnošenje izveštaja

1. Zemlje članice će obezbediti da izveštaj na koji se odnosi Član 4 Direktive 2003/54/EC pokrije ukupnu sposobnost elektroenergetskog sistema da pokrije tekuću i projektovanu potražnju za električnom energijom i da će sadržati:
 - a) sigurnost funkcionisanja mreže;
 - b) projektovano balansiranje ponude i potražnje za narednih pet godina;
 - c) mogućnost za sigurnost snabdevanje električne energije za period između 5 i 15 godina od dana podnošenja izveštaja;
 - i
 - d) namere operatora prenosnog sistema, ili svih onih strana za koje operatori znaju, vezane za investiranje, za narednih 5 ili više godina, a u skladu sa odredbama o prekograničnim interkonektivnim kapacitetima.

2. Zemlje članice ili nadležni autoriteti pripremiće izveštaj u tesnoj saradnji sa operatorima prenosnih sistema. Operatori prenosnih sistema će se, ukoliko je to primereno, konsultovati sa operatorima prenosnih sistema susednih zemalja.
3. Deo izveštaja koji se odnosi na namere investiranja u interkonekciju, na koje se odnosi paragraf 1 (d) uzeće u obzir:
 - a) principe upravljanja zagušenjima, kako je navedeno u Regulativi (EC) No 1228/2003;
 - b) postojeće i planirane prenosne vodove;
 - c) očekivane šeme u proizvodnji, snabdevanju, prekograničnoj razmeni i potrošnji, koje omogućavaju mere za upravljanje potrošnjom,

i
 - d) regionalni, nacionalni i ciljevi održivog razvoja u Evropi, uključujući one projekte koji čine deo Axes-a za projekte sa prioritetom navedene u Aneksu I Odluke Br 1229/2003/EC.

Zemlje članice će se pobrinuti da operatori prenosnih sistema pružaju informacije o namerama po pitanju svojih investicija ili investicija svih onih strana za koje operatori znaju u skladu sa odredbama o prekograničnim interkonektivnim kapacitetima.

Zemlje članice takođe mogu zahtevati od operatora prenosnih sistema da pruže informacije o investicijama u izgradnju internih vodova koji se materijalno odražavaju na odredbu prekogranične interkonekcije.

4. Zemlje članice ili nadležni autoriteti će obezbediti neophodna sredstva za pristup relevantnim podacima operatorima prenosnih sistema i/ili nadležnim autoritetima gde je to relevantno za razvoj ovog zadatka.

Poverljivost određenih informacija će biti obezbeđena.

5. Na osnovu informacija na koje se odnosi Paragraf 1 (d) i koje prosleđuju nadležni autoriteti, Komisija će podneti izveštaj zemljama članicama, nadležnim autoritetima i Evropskoj regulatornoj grupi za električnu energiju i gas koja je osnovana Odlukom Komisije 2003/796/EC ¹ o planiranim investicijama i njihovom doprinosu ciljevima navedenim u Članu 1(1).

¹ Službeni Glasnik - OJ L296,14.11.2003, p.34

Ovaj izveštaj može da se kombinuje sa izveštajima koji treba da slede po zahtevima tačke (c) Člana 28(1) Direktive 2003/54/EC i biće objavljeni.

Član 8

Transpozicija

1. Zemlje članice će usvojiti zakone, regulative i administrativne odredbe koje su u skladu sa Direktivom do 24. februara 2008. One će odmah obavestiti Komisiju o tome.

Kada zemlje članice usvoje te mere, one će sadržati referencu na ovu Direktivu ili će im ta referenca biti priključena na konto javnog objavljivanja. Metode formiranja takvih referenci ustanoviće zemlje članice.

2. Do 1. decembra 2007. zemlje članice će obavestiti Komisiju o tekstu odredbe nacionalnog zakona koji usvoje na poljima koje pokriva ova Direktiva.

Član 9

Podnošenje izveštaja

Komisija će pratiti i nadgledati primenu ove Direktive i podneti izveštaj o napretku Evropskom Parlamentu i Savetu do 24. februara 2010.

Član 10

Stupanje na snagu

Direktive će stupiti na snagu 20 dana po objavljivanju u Službenom Glasniku Evropske Unije.

Član 11

Upućeno

Direktiva je upućena zemljama članicama.

Sastavljeno u Strasburu, 18. januara 2006.

Za Evropski Parlament
Predsednik

J.BORRELL FONTELLES

Za Savet
Predsednik

H.WINKLER